

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS
2010 metai

2

LI
LEIDYKLA

Vilnius 2011

LITHUANIAN INSTITUTE OF HISTORY

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

2010

2

Vilnius 2011

LITAUISCHES INSTITUT FÜR GESCHICHTE

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

2010

2

Vilnius 2011

UDK 947.45
Li 237

Žurnalo leidybą finansavo

LIETUVOS MOKSLO TARYBA

NACIONALINĖ LITUANISTIKOS PLĖTROS 2009–2015 METŲ PROGRAMA
Finansavimo sutartis Nr. LIT-2-65

Redakcinė kolegija:

Egidijus ALEKSANDRAVIČIUS
Vytauto Didžiojo universitetas

Alfonsas EIDINTAS
Vilniaus universitetas

Jan JURKIEWICZ
Adomo Mickevičiaus universitetas Poznanėje

Zigmantas KIAUPA (pirmininkas)
Lietuvos istorijos institutas

Česlovas LAURINAVIČIUS
Lietuvos istorijos institutas

Ingė LUKŠAITĖ
Lietuvos istorijos institutas

Bronius MAKAUSKAS
Vytauto Didžiojo universitetas

Jolita MULEVIČIŪTĖ
Kultūros, filosofijos ir meno institutas

Rimvydas PETRAUSKAS
Vilniaus universitetas

Edmundas RIMŠA
Lietuvos istorijos institutas

Jolita SARCEVIČIENĖ (sekretorė)
Lietuvos istorijos institutas

Vladas SIRUTAVIČIUS
Lietuvos istorijos institutas

Saulius SUŽIEDĖLIS
Milersvilio universitetas

Joachim TAUBER
Nordost-Institut Liuneburge

Šio žurnalo straipsnių pavadinimai ir santraukos cituojami duomenų bazėse:

Articles appearing in this journal are abstracted and indexed in:
HISTORICAL ABSTRACTS. AMERICA: HISTORY AND LIFE.
EBSCO Publishing

Recenzijos skelbiamos duomenų bazėje recensio.net
Reviews appearing in this journal are published in recensio.net

ISSN 0202-3342

© Lietuvos istorijos institutas, 2011
© Straipsnių autoriai, 2011

SUKAKTYS

PROFESORIAUS BRONIAUS MAKASKO JUBILIEJUS

2010 m. lapkričio mėnesį Profesorius Bronius Makauskas paminėjo 60 metų jubiliejų. Garbingos sukakties proga norėtusi pasveikinti Profesorių ir prisiminti jo mokslinę, pedagoginę ir visuomeninę veiklą.

B. Makauskas gimė 1950 m. lapkričio 20 d. Sankūrų kaime (Seinų valsčiuje), prie pat Lietuvos sienos. Gimimo vieta nulėmė tolesnį Broniaus Makausko gyvenimą, jį turėjo lemiamos įtakos pasirenkant istoriko kelią. Kaip prisiminė Profesorius, netoli jo tėvų Onos ir Petro Makauskų (įdomu pažymėti, kad Petras Makauskas buvo darbo emigrantas – 1927–1945 m. dirbo Argentinoje, po to sugrįžo į gimtinę) sodybos stūksojo

aukšta vielos tvora, skyrusi Lietuvą ir Lenkiją. Vaikams artintis jos link buvo uždrausta. Tačiau iš kur ir kodėl ji atsirado, vaikams nebuvo paaiškinta. Kai smalsus Bronius sužinojo, kas ir kodėl ją pastatė, nusprendė pasirinkti istorijos studijas. 1968 m. gavęs lietuviško Punsko licėjaus atestatą, Bronius įstojo į Gdansko universiteto Istorijos fakultetą. Studijų metu jis toliau gilinosi į anapus „geležinės sienos“ likusios Lietuvos istoriją. 1974 m. jau kaip diplomuotas istorikas Bronius trumpam grįžo į gimtą kraštą ir metus laiko mokytojavu Seinų bendrojo lavinimo licėjuje. Tačiau jau kitais metais įstojo į Lenkijos mokslų akademijos Istorijos instituto doktorantūros studijas (1975–1979). Čia parengė ir 1979 m. apgynė disertaciją „Litewska mniejszość narodowa w Polsce w latach 1920–1939“. Nuo 1980 iki 1984 m. Bronius darbavosi Mokslų akademijos Socialistinių šalių institute, o nuo 1985 iki 2010 – Lenkijos mokslų akademijos Istorijos institute.

Disertacijos pagrindu Profesorius 1986 m. išleido mokslinę monografiją „Litwini w Polsce 1920–1939“ (1991 m. ji buvo išleista lietuvių kalba). Tačiau iki jos pasirodymo autoriui teko įveikti nemažai kliūčių – ne paslaptis, kad Lenkijos istoriografijoje vyravo kitoks Lietuvos ir jos istorijos vertinimas. Gimtojo krašto ir jo žmonių likimu

B. Makauskas domėjosi ir vėliau. 1998 m. jis parengė studiją apie labai tragišką ir sudėtingą, praktiškai mažai kam žinomą Lenkijos lietuvių gyvenimo etapą – jų ištrėmimą į Lietuvą Antrojo pasaulinio karo pradžioje („Z dziejów litewskiej mniejszości w Polsce. Wysiedlenie Litwinów z Suwalczyzny na podstawie umowy sowiecko-niemieckiej z 10 stycznia 1941 roku“). Tuo metu buvo išskeldinti ištisi lietuviški kaimai. Ši tremtis pakeitė apie 12 tūkst. Suvalkų krašto lietuvių likimą, nemažai jų niekada nebesugrįžo atgal. Gimto krašto istorijos tyrimus Bronius tęsė ir vėliau: 2003 m. pasirodė darbas apie Seinų vyskupą ir lietuviybės žadintoją Antaną Baranauską „Antanas Baranauskas nie zrozumiany intelektualista i biskup“.

Broniaus Makausko mokslinio domėjimosi sritis palaipsniui plėtėsi. Neatsitiktinai jis ėmėsi tirti lietuvių tautos pasipriešinimą sovietiniam okupaciniam režimui, juk pasipriešiniame dalyvavo ir Punsko bei Seinų krašto lietuviai. Per juos ėjo lietuvių pagrindžio ryšiai į Vakarų, čia lietuvių partizanai rasdavo pastogę ir maistą, kai kurie jų čia atgulė amžinojo poilsio. Ta tematika pasirodė jo studijos „Litewski antysowiecki zbrojny ruch oporu na terytorium Polski w latach 1945–1954“ (Warszawa, 2001), „Lietuvos laisvės kovotojų ryšiai su Vakarais 1945–1954 m. ir jų nuslopinimas“ (2010).

Profesoriaus parašyti Lietuvos istorijos vadovėliai (iš pradžių Lenkijos lietuvių, o vėliau ir Lietuvos mokykloms (1997–2006 m. išleisti 7 vadovėliai, kai kurie jų parengti su bendraautoriumi Juozu Brazausku) istorijos mokytojų labai vertinami. Matyt, todėl, kad autorius aprašė praeitį ne „sausai“, bet labai įdomiai ir gyvai.

Dirbdamas Lenkijos mokslo institucijose, Bronius Makauskas jautė pareigą sudominti šalies skaitytojus Lietuvos istorija. Neabejotina, kad studija „Kraje bałtyckie w latach przełomu 1934–1944“ (Warszawa, 2005, kartu su Lenkijos istoriku prof. Piotru Łossowskiu) padės jiems geriau suvokti ir įvertinti Lietuvos patirtį tokiu sudėtingu politiniu laikotarpiu.

B. Makauską domino Lietuvos teisės profesoriaus Mykolo Römerio rankraštinis palikimas. Nedažnų apsilankymų Lietuvoje metu jis Lietuvos mokslų akademijos bibliotekoje studijavo M. Römerio rankraščius. Ilgo ir kruopštaus darbo rezultatas – Lenkijos spaudoje paskelbtos mokslinės studijos ir straipsniai „Michał Römer i jego Dziennik“ (Kraków, 1989), „Początek okupacji niemieckiej na Litwie w Dzienniku profesora Michała Römera“ (Warszawa, 1995), „M. Römer o fiasku nowej unii z Litwą“ (Kraków, 2006). Lietuvos ir Lenkijos istorikams bendradarbiaujant 2007 m. buvo išleistas pirmasis M. Römerio dienoraščių tomas „Dienoraštis. 1918 m. birželio 13-oji – 1919 m. birželio 22-oji“, prie kurio parengimo, sudarymo svariai prisidėjo Bronius Makauskas. Jis faktiškai buvo lenkų grupės vadovas ir darbų koordinatorius.

Profesorius B. Makauskas žinomas ne tik kaip geras specialistas, bet ir kaip puikus dėstytojas. Jis 2004–2010 m. dėstė Varšuvos universitete XX a. Baltijos šalių istoriją ir jos tyrimų metodologiją, stažavosi Iliinojaus universitete Čikagoje, o nuo 2010 m. ru-

dens semestro pradėjo skaityti paskaitas Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Reikėtų pažymėti, kad B. Makauskas yra šio universiteto Atkuriamojo Senato narys. Matyt, Bronius yra „pridėjęs ranką“ ir prie Punsko lietuvių Kovo 11-osios licejaus absolventų studijų šiame universitete. Jie mielai rinkosi istorijos, filologijos ir kt. studijų programas.

B. Makauskas taip pat glaudžiai susijęs ir su Lietuvos istorijos instituto mokslininkais. Artimi ir draugiški ryšiai užsimezgė su akad. Vytautu Merkiu, prof. Antanu Tyla, prof. Jūrate ir Zigmū Kiaupomis, prof. Inge Lukšaitė, dr. Edmundu Rimša, dr. Rimantu Mikniu ir kt. Bronius ne kartą padėjo Lietuvos istorikams ieškant šaltinių Lenkijoje, dalijosi kolegiškais patarimais, išvalgomis, pagaliau sprendžiant buitinius buvimo Varšuvoje klausimus. Bendradarbiavimas su Lietuvos istorijos institutu tęsiamas per mokslinius projektus, periodinio leidinio „Lietuvos istorijos metraštis“ redagavimą, dalyvavimą mokslinėse konferencijose, rengiant doktorantus.

Su Profesoriaus moksliniu, pedagoginiu darbu yra persipynusi visuomeninė veikla. Matyt, nesuklysimė pasakydami, kad B. Makauskas yra įžymiausias Lenkijos lietuvių bendruomenės narys. Bendruomenės gyvenime jis dalyvauja jau keturis dešimtmečius. 1980–2006 m. jis buvo vienintelės tuometinės Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos, vėliau peraugusios į Lenkijos lietuvių draugiją, vienas iš vadovų. Draugija rūpinosi lietuvišku švietimu, kultūros puoselėjimu, stengėsi išsaugoti ir įamžinti lietuvišką paveldą. Aktyvi veikla lietuvių organizacijoje, ryšiai su tautiečiais Vakaruose paveikė B. Makausko likimą. Ne be Lenkijos Liaudies Respublikos saugumo „pagalbos“ jam nebuvo leista išvykti dirbti į Vasario 16-osios gimnaziją Vokietijoje.

2008 m. teikiant Lietuvos mokslo premijas užsienio lietuviams, laureatas Bronius Makauskas buvo pristatytas kaip lietuvių ir lenkų istorinio ir politinio dialogo spartintojas. Iš tiesų reikėtų pažymėti, kad B. Makausko indėlis šioje srityje yra daug didesnis. XX a. 9-ąjį dešimtmetį Lenkijoje susikūręs „Solidarumo“ judėjimas iškėlė Lenkijos ir jos kaimynių santykių klausimą. Profesorius ir kiti lietuviai susitikimuose su jo lyderiais diskutavo dėl Lenkijos ir Lietuvos ateities, brėžė santykių gaires, prisidėjo prie „Solidarumo“ ir „Sąjūdžio“ ryšių užmezgimo 1988 m. pabaigoje. Apskritai reikia pastebėti, kad lietuviai kaimyninėje šalyje rėmė lietuvių tautos pastangas atkurti Lietuvos valstybingumą. Natūralu, kad 1988 m. spalio 22–23 d. Steigiamajame Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio suvažiavime dalyvavo jų delegacija – Bronius Makauskas, Juozas Sigitas Paransevičius, Algirdas Nevulis, Romas Vitkauskas, Algirdas Skripka, Juozas Pečiulis.

1989 m. Lenkijoje svarstant Molotovo–Ribentropo pakto panaikinimo pasekmes, radikaliam nusiteikusios visuomenės jėgos pradėjo kelti Vilniaus ir jo krašto teritorinės priklausomybės klausimą. Buvo teigiama, kad jis turis atitekti Lenkijai. Todėl Varšuvoje gyvenę Bronius Makauskas, Rimas Vaina nuosekliai stengėsi aiškinti Lietuvos teises į etnines lietuvių žemes. 1991 m. atkūrus Lenkijos ir Lietuvos diplomatinis

santykius ir pradėjus veikti Lietuvos informaciniam biurui, vėliau Lietuvos ambasada ir generaliniam konsulatui Varšuvoje, Bronius ne kartą talkino jos darbuotojams vertėjaudamas, padėdamas užmegzti ryšius su Lenkijos politikais, mokslininkais ir kt. visuomenės atstovais, surengti įvairius renginius, perprasti šalies politinio gyvenimo subtilybes.

Dviejų veikėjų – Juozo S. Paransevičiaus ir B. Makauskos – iniciatyva 1993 m. buvo įkurta visus Lenkijos lietuvius sujungusi organizacija – Lenkijos lietuvių bendruomenė. Jos tarybos pirmininku buvo išrinktas B. Makauskas. Jam teko rūpintis organizacijos veiklos stiprinimu, ryšiais su Pasaulio lietuvių bendruomene (PLB), ne kartą ginti ir atstovauti lietuvių interesams Lenkijos valstybinėse institucijose. Bronius buvo pakviestas dalyvauti rengiant Tautinių ir etninių mažumų bei regioninės kalbos įstatymą (priimtas 2005 m.) ir jam įgyvendinti įkurtoje Lenkijos Respublikos Vyriausybės ir tautinių mažumų komisijoje (kartu su Broniumi Makausku lietuvių bendruomenei atstovavo ir Algirdas Vaicekauskas).

2000 m. B. Makauskas buvo išrinktas į PLB valdybą ir dvi kadencijas (2000–2006 m.) buvo jos vicepirmininkas. Savotiškas vicepirmininko „išbandymas“ buvo 2001 m. PLB valdybos ir kraštų lietuvių bendruomenių bei jaunimo sąjungos vadovybių suvažiavimo Seinuose organizavimas. Apskritai pastebėtina, kad Broniui dažnai teko rengti, redaguoti ir pristatyti PLB valdybos suvažiavimų ar posėdžių nutarimus, rezoliucijas, įvairius kreipimusis.

Profesoriaus moksliniai, visuomeniniai darbai buvo įvertinti aukštais Lietuvos ir Lenkijos apdovanojimais: 2001 m. buvo įteiktas Lietuvos Respublikos Gedimino 5 laipsnio ordinas, 2006 m. – Ordino už nuopelnus Lietuvai karininko kryžius, 2008 m. – Lietuvos Respublikos mokslo ir švietimo ministerijos apdovanojimas, 2009 m. – Lenkijos Respublikos prezidento teikiamas Atgimimo ordino Karininko kryžius (ligšiol neįteiktas).

Jo žmona Živilė aktyvi Lenkijos lietuvių bendruomenės narė, žurnalistė. Sūnus Audrius, baigęs Vasario 16-osios gimnaziją, pasirinko studijas Lietuvoje, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute.

Lietuvos istorijos instituto mokslininkų vardu nuoširdžiai sveikiname Jubiliatą ir linkime ilgų kūrybingų metų.

Vitalija Stravinskienė

MŪSŲ JUBILIATĖ TAMARA BAIRAŠAUSKAITĖ

2010 m. gruodžio 1 d. Lietuvos istorijos instituto XIX amžiaus istorijos skyriaus vyriausioji mokslo darbuotoja, habilituota humanitarinių mokslų daktarė profesorė Tamara Bairašauskaitė paminėjo gražų jubiliejų.

Totorių kilmės lietuvė T. Bairašauskaitė gimė Alytuje 1950 m. Pasirinkusi istorikės kelią 1972 m. baigė Vilniaus universiteto Istorijos fakultetą. Tuo metu privalomojo paskyrimo tvarka atidirbusi Lietuvos „Glavlite“, T. Bairašauskaitė pasiryžo siekti įgyvendinti savo svajonę – gyvenimą susieti su mokslo tiriamuoju darbu. 1975 m. vasarą ji laimėjo konkursą jaunesniojo mokslo darbuotojo vietai užimti Lietuvos istorijos institute (tada

LTSR MA Istorijos institute), o tų pačių metų pabaigoje įstojo į TSRS mokslų akademijos TSRS istorijos instituto aspirantūrą. Sovietiniais metais apie mokslinės temos pasirinkimą nebuvo galima nė svajoti, tad ir T. Bairašauskaitė 1980 m. turėjo apginti istorijos kandidato (daktaro) disertaciją tema „Lietuvos TSR kolūkiai ir kolūkinė valstietija devintajame penkmeteje (1971–1975 m.)“. Sėkmingai baigusi aspirantūrą, 1978 m. pabaigoje T. Bairašauskaitė buvo paskirta į Lietuvos istorijos instituto Socialistinės visuomenės istorijos skyrių jaunesniąja mokslo darbuotoja ir jau nebesiskyrė su šia mokslo įstaiga, pelnydama kolegų pripažinimą ir įvertinimą bei sėkmingai kildama mokslinės karjeros laiptais. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, T. Bairašauskaitė realizavo savo mokslinius interesus Kultūros istorijos, vėliau XIX a. istorijos skyriuje.

Išskirtiniai T. Bairašauskaitės asmenybės ir mokslininkės bruožai – tai atkaklumas ir darbštumas. Su geru energijos užtaisu ji dirba kasdienius darbus, nuolat kelia sau naujus iššūkius, konstruoja naujas tyrimo kryptis, bet kartu lieka ištikima pagrindiniam savo tyrimo laukui – modernėjančios Lietuvos visuomenės analizei prarasto valstybingumo laikotarpiu (XVIII a. pab. – XX a. pr.). Ilgus metus paskyrusi Lietuvos totorių istorijos tyrimams, mokslininkė pagrindinį dėmesį sutelkė į savitus Lietuvos

totorių bendruomenės vidaus ryšius XIX a., padėjusius bendruomenei apsaugoti nuo asimiliacijos, atskleidė šios bendruomenės pastangas įsitvirtinti bajorų luome, suformulavo naujas išvadas apie bendruomenės laikyseną. Neatsitiktinai po kruopštaus darbo Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos archyvuose bei bibliotekose T. Bairašauskaitės parengta monografija „Lietuvos totoriai XIX amžiuje“ išsiskyrė tokiu profesionalumu, originalumu ir novatoriškumu, kad buvo ne tik puikiai įvertinta Lietuvos akademinės bendruomenės (1998 m. už monografiją istorikei buvo suteiktas habilituotos mokslo daktarės laipsnis), bet ir pripažinta Lenkijos istorikų bendrijoje. Londono universiteto arabistikos ir islamistikos profesorius Harry Thirwallas Norrisas tyrimą plačiai pristatė Vakarų Europos visuomenei. Totorių, o kartu ir musulmonų, karaimų bendruomenių studijos išlieka viena svarbiausių T. Bairašauskaitės tyrimo krypčių, kuriai ši mokslininkė ištikima iki šiol.

Tačiau pagrindinį tyrimų prioritetą T. Bairašauskaitė sutelkia ties tradicinės luominės visuomenės modernėjimo tendencijų, jos transformacijos į tautinę pilietinę visuomenę analize. 1998–2000 m. ji parengė ir vadovavo Lietuvos istorijos instituto mokslinių tyrimų programai „Luomai XIX a. amžiaus Lietuvoje: institucijų ir sociokultūrinė raida“, o nuo 2010 m. vadovauja mokslinių tyrimų programai „Lietuvos visuomenės tradicinis elitas: bajorų ir dvasininkų luomų pokyčiai modernizacijos sąlygomis (XIX a. – XX a. pr.)“. T. Bairašauskaitė dėmesį skiria Lietuvos bajorų raidos tyrimams – itin nelengvam ir sudėtingam darbui. Lietuvos bajorų luomo tyrimus ji pradėjo nuo jų luominių institucijų raidos XIX a. pirmoje pusėje, kai tradicinius visuomeninius santykius ėmė veikti Rusijos imperijos politinės ir socialinės sanklodos modelis. Kaip ir kiti T. Bairašauskaitės parengti tyrimai Lietuvos bajorų savivaldos XIX a. pirmoje pusėje tyrimas išsiskyrė originalumu ir novatoriškumu. 2002 m. Mokslinių darbų konkurse, paskelbtame Lietuvos Tūkstantmečio minėjimo Direkcijos prie Lietuvos Respublikos Prezidento, jis „tapo“ nugalėtoju mokslo darbuotojų grupėje. Premiją už monografijos „Lietuvos bajorų savivalda XIX amžiaus pirmojoje pusėje“ rankraštį 2002 m. gruodžio 23 d. istorikei įteikė Lietuvos Respublikos Prezidentas Valdas Adamkus.

T. Bairašauskaitė ir toliau nepailsdama darbuojasi „bajoristikoje“... Šiuo metu ji tiria tradicinio elito aukščiausiojo sluoksnio – žemvaldžių transformaciją ir jos pavidalus XIX a. II pusėje, ieško atsakymo į klausimą, kaip modernėjant visuomenei ši bajorų elitinė grupė įveikė naujus politinius, socialinius, ekonominius, kultūrinius ir tautinius iššūkius, bandė įveikti socialinės ir tautinės tapatybės krizę, konstravo savo santykį su naujaisiais tautiniais elitais. Atlikdama fundamentalius bajorijos tyrimus, ji daug dėmesio skiria ir konkrečioms XIX a. bajorų personalijoms. Drauge su lenkų istorike Jolanta Sikorska-Kulesza ji parengė spaudai Apolonijos Dalevskos, 1863–1864 m. sukilimo Lietuvoje vado Zigmanto Sierakausko žmonos atsiminimus, kuriuos 2010 m. išleido „Neriton“ leidykla Varšuvoje. Taip pat didelis T. Bairašauskaitės įna-

šas Römerių giminės tyrimuose. Ji parengė monografiją, skirtą Kriaunų, Antanašės ir Bagdoniško dvarininkui Mykolui Juozapui Römeriui (1778–1853), parengė vertimą, mokslškai suredagavo ir parašė komentarus Tytuvėnų dvarininko Eugenijaus Römerio 1936 m. parašytai Römerių giminės istorijai nuo XIII a. iki XX a. vidurio.

T. Bairašauskaitė yra iš tų mokslininkių, kurios atlieka ne tik fundamentalius, konceptualius tam tikrų problemų tyrimus, bet ir sugeba parengti sintetinius, apibendrinamojo pobūdžio darbus. Dėmesio verti T. Bairašauskaitės tyrimai, skirti daugiatomiam kolektyviniam sintetiniam veikalui „Lietuvos istorija“. Jos dėka ne tik akademinė bendruomenė, bet ir plačioji visuomenė gali pažinti XIX a. visuomenę ir valdžią: bajorus, valstiečius, miestiečius, buržuaziją, inteligentiją, dvasininkus, totorius, žydus, karaimus, sentikius, masonus, Rusijos valdymo sistemą, jos reformas ir modernizaciją, teismų veiklą, viešąją tvarką.

Savaime suprantama, kad T. Bairašauskaitės moksliniai tyrimai publikuojami Lenkijos, Vokietijos, Baltarusijos mokslo leidiniuose, o pati mokslininkė yra nuolatinė ir aktyvi mokslinių konferencijų Lenkijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje dalyvė. Tiesa, nepaisant mokslinio pripažinimo įvairių šalių akademinėse bendruomenėse, T. Bairašauskaitė išlieka reikli sau, nuolat besitobulinanti. Tai rodo jos dažnos mokslinės stažuotės įvairiose Lenkijos mokslo institucijose (pvz., Varšuvos universiteto Rytų Europos studijų centre), kurias parėmė Paryžiaus nepriklausomos lenkų literatūros ir mokslo rėmimo fondas, Lenkijos mokslo rėmimo fondo Jozefo Mianowskio vardo lėšų stipendijos. T. Bairašauskaitė stažavosi ir vienoje pagrindinių Rytų ir Vidurio Europos tyrimo institucijų – Johano Gottfriedo Herderio institute (Marburgas, Vokietija).

Būtina išskirti ir dar vieną T. Bairašauskaitės bruožą – sudaryti sąlygas kuo platesnei Lietuvos istorijos mokslo sklaidai ir užsienio mokslo žinių skleidimui Lietuvoje. Po Lietuvos nepriklausomybės atgavimo T. Bairašauskaitės kruopštaus darbo dėka buvo parengta anotuota Lietuvos istorijos bibliografija (1991–1999), skirta lenkų mokslininkams. Mokslininkės atliktų tyrimų dėka lietuvių skaitytojui tapo prieinamos iš lenkų ir rusų kalbų išverstos knygos – S. Kričinskio darbas „Lietuvos totoriai“, E. Kotlubajaus „Radvilos“, H. Wisnerio „Jonušas Radvila (1612–1655). Kėdainių šešėlyje“, W. Tatariewicziaus darbas „Šešių sąvokų istorija. Menas. Grožis. Forma. Atkūrimas. Estetinė pajauta“.

T. Bairašauskaitė sugeba puikiai derinti tiriamąją veiklą su mokslo organizaciniu darbu, pedagogine veikla. 1999–2003 m. ji buvo Lietuvos mokslo tarybos Humanitarinių mokslų komisijos narė ekspertė, nuo 2007 m. Vilniaus universiteto, Kultūros, filosofijos ir meno instituto habilitacijos procedūros tarybų narė. Ji sėkmingai ugdo studentus, dirbdama pedagoginį darbą Vilniaus pedagoginiame (2003–2006 m.) ir Vilniaus universitetuose. T. Bairašauskaitės įnašas rengiant jaunuosius istorikus neapsiribojo vien Lietuvos aukštosiomis mokyklomis. Nuo 2009 m. T. Bairašauskaitė yra Lietuvos istorijos instituto ir Varmijos–Mozūrijos universiteto Olštine tarpfakultetinės

specialybės „Lituanistikos studijos“ programos koordinatore. Vertas ypatingo dėmesio ir T. Bairašauskaitės talentas vadovauti jaunesniesiems mokslininkams, būti jų disertacijų vadove, konsultante, doktorantūros komitetų ir daktaro disertacijų gynimo tarybos nare ir oponente.

T. Bairašauskaitė yra aktyvus žmogus, nuolat besidalijantis savo žiniomis, visada pasiruošęs patarti ir pagelbėti, pelnęs kolegų ir studentų pagarbą bei meilę. Nuoširdžiai sveikiname su gražia sukaktimi ir linkime ištvėmės, kūrybinės sėkmės ir naujų mokslinių atradimų.

Virgilijus P u g a č i a u s k a s